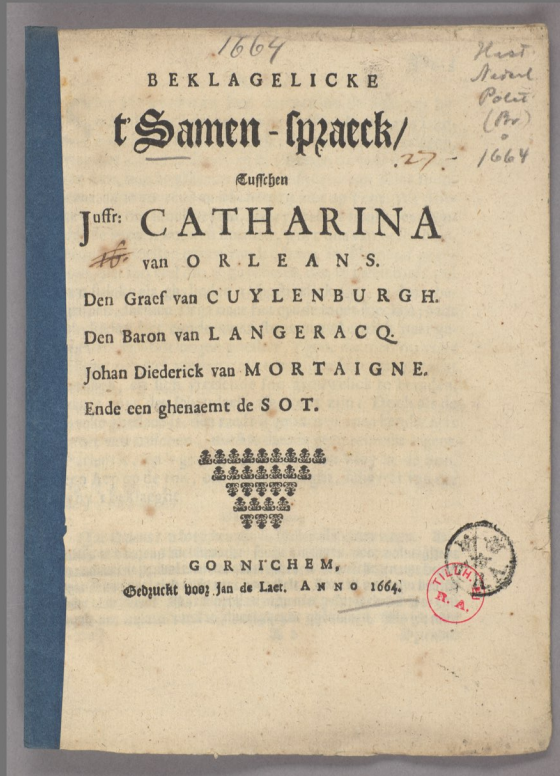

Beklagelicke t'samen-spraeck tusschen juffr Catharina ...

Tryck // / I25 B I4 c Br. 1664 Samenspraak

Tillkomstår 1664
Digitaliserad år 2019

1664

Hout
Nouvel
Point
(Pr)
1664

BEKLAGELICKE
t' Samen - spzaeck/

Tuffchen

Juffr: CATHARINA

van O R L E A N S.

Den Graef van CUYLENBURGH.

Den Baron van LANGERACQ.

Johan Diederick van MORTAIGNE.

Ende een ghenaeemt de S O T.

GORNICHEM,

Gedrukt booz Jan de Laet. ANNO 1664.

BERLINGS

Samenspraak

CATHARINA

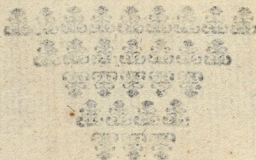
van O. R. L. E. A. N. S.

Den Graaf van GUYENBURGH.

Den Baron van LAINGRACQ.

Johan Biederick van MORTAIGNE.

Inde een ghesant de S. O. T.

GORTICHEM.

Opdricht noot Jan de Laet. A. n. o. 1664.

Den Sot.

Siet MESSIEURS hoe datmen nu de Schapen by maanschijn bewaert, nu de wolf by dagh van 's Lammeren bout geruckt heeft; hoe ismen nu verlegen, wat isser al niet te doen, en hoe sitmen nu met d'handen int hair, hoe singhtmen nu de musyque van Saint Innocent, en te voorens en dochtmen niet op 't ent. Wy Sotten, van ons jonckheyt af, als wy maer 't houte peert onder de beenen kunnen houden, wort ons van onsen Navader ten eersten eenen ronden houp in d'handen gegeven, niet soo veel om te guchelen, om te speelen, als wel om fulcke als ghylieden respectivelick sijt, te doen begriipen, datmen altijt naer het eynde moet soecken; hadt ghylieden het eynde uwes stucx nauwkeurigh naer gespeurt, en voor oogen ghestelt, 't gene datmen nu voor oogen ziet, wel wie van u allen, en soude sich niet gewacht hebben, en sich vreesende soo grouwelick te branden, van 't vuyr des schandaels afgewent zijn? Doch als de saecke ghedaen is, den raedt is genomen, men kander niet meer van tusschen, nochte daer is geen remedie tegens. Patientia, en 't gevolgh getroost. Een Vloy in de Son, een Aep op de ton, een stoute Maeght, scheyter van eer ghy 't beklaeght.

De Juffrouw.

Iae Drient / u woorden zijn eerlijcker als utwen naem. Die alles te boozens wel bedocht / soude dickwils / dooz nalatigheyt van fouten / pꝛavaleren / de zwarigheden / dewelckmen upt begin van eene sake / zich selfs niet booz stelt. Wat is om mijn bedrijf niet al te doen? Wat wozt van mijn niet gesproecken? Hoe zijn veele om mijnen 't wil in zwarigheyt ghekomem. Als ick mijn

(4.)

Vrienden aenzie / wat bekommernis / en d'zoesheyt en hebbe ick
 haer niet aengebadaen? In wat moepte/en ongenoege en bzengh
 ick de Regenten niet / hoe zie ick de loffelicke Heeren van de Ju-
 stitie niet geformaliseert/ bezich/verlet/ en vele saken van Wedu-
 wen/ en Weesen/en andere hooghnoedige ter sijden/alles ter ooz-
 sake van mijne bzouillies/mijne wijspeytzige dertelheyt/en wie
 sal byp genoegh byp bzengen/ om pedezs mont te stoppen/ die wel
 bezich zijn / mijne eere/ en een Juffrouws reputatie / tusschen de
 tanden te nemen? Ach! ick ben al kittel-oozigh/ aende lincker:
 repcken dat het niet/ noch al te loffelick / noch al te reputabel zp.
 Stunze ick mijn contemplatie naer Cuylenburg/ daer hadt ick te
 zien dien Jonghen Edele Graef/ in eene groote labozinches/
 d'omgelegen Lantsaten bezwaert geworzen met krijgs volck/ja
 tot binnen die Stadt / d'Inwoonderen selfs / de Privilegien soo
 gestelt/ soo geschaeft/datmense in toekomende/byp de boozige niet
 en sal kunnen vergelijcken / en dat qualijck vlychtelick zich bin-
 nen die Stadt durve verskeren. Sien ick aen de conditie vanden
 Doozt aldaer/ick moet seggē Autrice te zijn dat hem de Stadt ont-
 septe en hy geexileert wozt. Gedencke ick aende Doozte/daer dooz
 ick ingekomen ben/wel die stont in gebaer/om dooz's Hollandts
 macht ghezoocken te worden. Slaen ick d'oogen naer Stadts-
 mupzen/ die kan ick zien zitteren/ als dooz eene aertbebinge / uyt
 ancrst van gebelt te worden. Wel wee dan my. Ach! dits den
 zwaersten hert-pzickel noch niet / hoe sat in stricte gebanckenis
 den Doozburghschen Voerman? eeuwiggh gheschandaliseert/
 publijck gegeeffelt / en ghebannen? Noch moet eenen anderen
 Vader/ Stadt/ Dooztw/ Kinderen/ Vrienden / en alles verlaten/
 en wie weet/ in wat bzemde Contrepe hy heden omzwiert. Wie
 weet waer sommighe andere zijn / en hoe sp noch herwaerts / en
 derwaerts vol bzees/bol ancrst sullen cabalkeren/ en rennen. De
 arme gebangen Dienaers/mijns Heers/en dien ick doch immers/
 met hant en schzift dooz man heb aengenomen/ d'een dol int Dol-
 hups/ d'ander schandelijck opgehangen / en dus het pzeieus / en
 weerdigh menschen-bloet/ dooz desen/ ofte dien Beul/ mijns ooz-
 faer-

(5.)

saerx-halven/uyt gegoten en uytgestoort. Ach nobelen Cavalier/
seer uytmuytende Baron de Langeracq/ wat wederbaert u (alle
's menschen vooz-oozdeelen ter syden / meditere alleen u pzesent
ongebal) suspentie / appzehentie / en disgratie / en u seer schoon
staende Fortuna / schielick / en soo ras / en plots / van 't hooghste
in't laeghste gedaelt; ach! waert ghy 't alleen / vzienden konden
vooz u intercederen / konden veel opereren / maer ziet 't faueur dat
Justitia u odestigh Cavalier konde doen / moest dan oock alle an-
dere gevangens volgen / want die ballans houdende Maaght, vooz
u niet onblint / en vooz andere blint kan wesen. Ick ben in dup-
sent ancrsten wat van u uytkomst magh gewoorden / ach! mocht
ick het beteren / hadt ick mogen vooz u lieden al t samen / als de
schoone Maaght Pollexoe gesacrificeert woorden / om te bevezedi-
gen de rechtveerdige wet. Alle dese contemplatien / schijnen als
een storm-zee mijn teerder hert t'overstolpen / en mijne Angewan-
den te doen openen / om die tot een dobbel spzinckbloet van tranen
te bzingen / vlietende onwederhoudelijck lanxst de beken mijns
oogen; waer ick soo geluckigh noch dat ick dooz tranen smelten /
en vooztaen noch hoozen / noch zien en kon. Maer helaes! ick
en weet dooz wat pzoibentie ick noch geconsozteert werde / om
ghelijck als met Arents vleugelen mijne ghedachten / naer mijn
Heer Mortaigne te senden; doch waert sullense hem op doen / sal
ick hem hier / sal ick hem daer binden / ach neen! waer ick grijpe /
ick badte eene pdele wolcke.

De Sor.

Wanneer het onheyl is geschiet, dan helpt al den na-
klaegh niet.

Godt heeft ons hier een spel belast op 't aertseh Thoneel:
Dat moet elck speelen wel, 't zy borger, boer, of eel.

Ondertusschen datmen gebrockt heeft, moetmen selfs
eten. Geen lief sonder leer.

(6.)

Mortaigne.

Creurt dus niet / mijn Alderliefste / en alderschoonste Diana,
 couragie ick ben dooz een spzongh, dooz eene a la mode Cabziol / al
 een groot gebaer ontbanst / sommighe spzeeken veel tegens het
 danffen / maer ziet hoe dooz eenen spzong-pas / mijn leben gesal-
 beert was. Ick bidde blijft maer constant / ick sal u man zyn en
 sterben. De Liefde is blind / sp gaet daermense niet en sent / hout
 maer moet / den tijdt overwint alles / al rentmen my naer tot in
 andere Landen / al zyn 's Heeren gemoederen verbittert / en tooz-
 nigh / sp sullen noch wel bedaren. Iffer wat gist in / rijst het
 baerjen / kompter eenen jongen Diederick, ofte een Catalijotje dooz
 den dagh / gy fout niet gelooven wat vzedemakers / sulcke liebe
 Engeltjes zyn. Moet ick hier ofte daer wat verschuplen / en u
 stralen missen; het sal my zwaer vallen / ick hoope d Heeren van
 Hollandt sullen 't compenseren / tegens 't gene dat ick andersints
 mocht verdient hebben. En al schijve ick niet / om t'ontleggen
 d'interceptie / en d'ontdeckinge mijns residentie / en verblif / me-
 lancholiseert daerom niet / mijn hert u half ingelijft / sal doch da-
 gelix dooz Echo met u reden-kabelen. Aldersoetste my verwon-
 dert dat uwes Dzienden tegens ons Houwelijck zyn / wel liebe is
 mijne qualiteyt niet soo goet als de hare / zynse adbers om 't goet /
 dat is een slecht fundament. Een Herderin trouwt wel een Ko-
 ninck / een Slavin enen Turcschen Keyser / en waerom dan niet
 een Princes met een hups / en wel gestelt Boer als spider zin in
 heeft. Hier is noch sulcke comparatie niet; mijn stam meyne
 ick is beter / als die uwes Dzienden / isser wat meer goet / ach!
 dat raechtmen dickwils seer licht quijt / en besonderlick / alst dooz
 Negotie / ende interest Koopmans wijsse gewonnen is / endaer on-
 trent staet geschzeben op de bloet / soo het quam soo het voer. Nu
 Alderliefste ick wil daer ontrent met u niet controverteren / want
 ick ben geresolbeert / in mijn gegeven / en bebestighde Trouwt /
 schoonse dog nog niet geligimeert is / met u te leven / met u te ster-
 ven. De sake neme sulck een eynde alst Godt / en Fortuna beliest.
 Die my als dooz mirakel gereddet heeft / sal 't verdeys wel t'onfen
 besten

(7.)

besten dirigeren. Mijn ziele tugcht dat niemant ontbinden kan/
 't welck inden Hemel gebonden is. Ick beken oock van gant-
 scher herten ick hebbe gesaelt / maer de seberitept der wetten zyn
 my onkundigh / immers dooz soztee van minne-sucht / buyren
 memozie getweest. Ick hadt met beter boozsichtighepdt / en seer
 apparentelick met beter succes/ dese sake konnen aenleggen. Ia
 wat seggh ick / het hoessien met sijn schicht hadt my getroffen/ sul-
 ker boegen dat Hazenberggh my soo niet tenimen kon/ ofte ick ber-
 stede upt / datter de Courantes van soude wagen / van 't gene ick
 met u persoon mediteerde te bezrechten. Nu ist ghedaen / en al
 schzept / en lammenteert ghy dupsentmael ober / naer de daet / ist
 te laet. Ick beklage onse vzienden / die inde Iy / en inden dzuck
 gekomen / en gebleben zyn.

Sot.

Courage Quintin, naer klaghen gelt niet, ghy praet nu
 zoo wat, maer ondertusschen loopt ghy als eenen ont-
 laden Glasemaker. Tara bara, bredy breda, vol confusie,
 En ick versekere, dat uwe Breemsche cabriolle, u gant-
 sche lijf, door d'oogh een naelde ghetrocken heeft. Ghy
 moest soo veel tegens een Switser seggen, al u spreken en
 gelt niet. De Juffrouw schijnt wel desake op haer te wil-
 len nemen maer ghy sout den man sijn hadtmen u zoo
 vast op d'Haeghsche Voorpoort, op de Vrouwe Camer,
 als ghy op Bremer dwinger geweest hadt, ick meyn dat
 u Cabriollen, en dans sprongen u aldaer niet souden hel-
 pen, maer wout ghy rollen, men leerde u licht, mer eygen
 hoeft bollen. Moet willigheden krijgen eyndelick haer
 punitie, die t Princen lange armen ontsprinckt, moet al
 meer als eens cabriolleren, en weet ghy niet datmen ten
 lesten de Vossen tot de Peltiers vint.

(8.)

Den Graef.

Ja Heer Mortaigne ghy beklaeght de Vrienden/ endus my/
 ende den Heer Baron / och! of ghy met u D ana op een Hert
 geseten hadt/ en niet te Cuylenburgh waert gekomen/ maer over
 bergh en dal/ ander Landen en Steden hadt aengedaen/ soo soude
 ich soo slecht niet tusschen twee stoelen in d' asschen gheseten heb-
 ben/ en sitten t' Crighs- volck binnen myn Stadt/ eenen louteren
 hyl op de neus van alle Delinquanten / en noch te sullen pareren
 het rigœur van de resolutie/ der Ed: Grootmog: Heeren Staten
 van Hollandt. d' Intentie soude dooz t' effect al gebleecken zijn/
 indien de Staten van Geloerlandt / myn Vrienden niet en had-
 den geweest / en andere gzoote intercessien gheschiet waren / daer
 toe doch mijns Dooz-ouders diensten / oock merckelick in consti-
 deratie komen. En ondertusschen/ dese Acte/ en verbant/ sal my
 booztaen booz Abolitie-brief der strecken/ ende niet eer en heb de
 Generale Staten contentement konnen geven:

Wy Hendrick Walraet, Grave van Waldeck, Pijrmont
 ende Cuylenburgh, Baron van Tonna, Pallandt,
 Wittem ende Weerde. &c. Doen cont, dat alsoo
 wy bevinden van outs her binnen onse Stadt ende
 Graeffschap Cuylenburgh geobserveert te zijn, dat
 deselve eertijds haer refugium en roevlucht geno-
 men hebben, tot onse voorsz Stadt en Graeffschap,
 en dat wy al nu ghewaar worden dat onder pretext
 van dien capitale Delinquanten welcke rigoreuse
 straffe sijn meriterende somtijds daer onder hebben
 geschuylt, gelijkmen onlanghs heeft ghespeurt in
 den persoon van Johan Diderick van Mortaigne,
 waer over eenige onminne by d Ed: Grootmogende
 Heeren Staten van Hollandt ende West-Vrieslant
 tegens ons was op ghenomen, So o t s t, dat wy
 niet

(9.)

niet anders voorhebbende, dan hanthavinghe van oprechte Justitie en observantie van goede Policie ingevolgh van onse voorgaende instantie, hebben geresolveert ende overgegeven, gelijk wy resolveren en overgeven by desen, geen vry geleydt te sullen accorderen, ofte te verleenen aen capitale Delinquanten, malitieuze Banckerottiers en diergelijke uyt de Geunieerde Provincien, ofte t'ghebiet van haer Hooghmog: in onse Stadt en Graeffschap komende, maer in tegendeel alle Delinquanten, die naer dato deses uyt deselve Provincien ofte uyt hare Hooghmog: gebiedt, haer binnen onse voorfsz Stadt ofte Graeffschap mochten komen te begeven, op d'eerste aenmaninge van hare Hooghmogende ofte eenighe Heeren Staten van de hooghgemelde Geunieerde Provincien van hare Hoven van Justitie, ofte van de Magistraten der Steden van dien, te sullen doen apprehenderen ende overgeven om binnen de gemelde Provintien, Steden en Plaetsen daer sy van daen geanfugieert zijn, naer meriten van saken ghestrafte te worden als naer rechten.

t'Oirconde desen geteekent en met ons Graefflijcke pitsier bevesticht. Actum Nimmegen den 30 Marty 1664. was ghetekent HENDRICK WALRAEDT, Grave van Waldeck P. C. hebbende op t' spatium gedrukt, het cachet van de welgemelde Hr. Grave in rooden lacke voltrocken den 10 Mey daer aen.

De Sor.

Così va il mondo, chi non sa nadar, va al fondo. **So** gaet het inde werelt toe / die niet zwemmen en kan moet verdzincken / goede

(10.)

vrienden zijn stercke riemen / men hander al ver mede raken. Dese
 rakender doo? / d ander moeten wandelen / a trille bandou chez Jean
 Guillemette. Doch Cuplenburgh sijn vyzpheydt verflooft verliest
 een groot benifitie / en peder vluchtelinc / en kan zich daer niet
 vertrouwen / doo? dien of sy malicieuse / ofte casuele zijn / eben
 schoone kansse hebben / en gheen langer vyzpheydt aldaer konnen
 nemen / als den dzift haers partije of groot / of kleyn is. Onder-
 tusschen den Heer Szac kompter best van allen af. Hoewel het
 schijnt / dat soodanige acte wonders is / edoch in effect / ist maer
 een doeckjen doo? t bloeyen / want doch geene capitale Delin-
 quanten / rigoureuse punitie verdienende / vyzpheydt gegunt magh
 worden / veel min souveraine Staten / en Magistraten ontsecht /
 gelijk onder andere / daer onder begrepen werden / de grouwsame
 boose Doodtslagers / ten aensien dat het een crimen is / t welke
 doo? den Chzoon Godes om wzaake roept / en die sonde / en doo? de
 sonden de plagen / soo lange op den hals bande Republiqque blij-
 ven / tot dat het gestozte bloedt / den Heere versoent 33; Num. 35.
 33. Dat Landt en kan vanden bloede niet versoent worden. dat daer in
 vergoten wort , dan door dat bloedt , van den geepen die t vergo-
 ten heeft.

Den Baron.

Soo lange hob ick gepatienteert, ende hebbe moeten
 sulcx doen door in-access; maer nu hoore ick u lieden
 wonder, en vremde redenen voeren, wel MESSIEURS
 is staende mijne detentie, al dat groots ghepasseert, heeft
 die sake sulck gevolg, en consequentie naer sich gesleept?
 Die dat ten eersten wel bedacht hadt, mijn fortuyn stont
 noch helder, ach! mijn Edelmoedigh hert beswijckt, als
 ick moditere, de ghedane loffelicke Ambassades, en dien-
 sten mijns Vaders, als ick aenmercke mijn Charge, mijne
 seer apparente goede fortuyne ontrent Houwelick, ende
 d'ingelijfde recommandatien in t herte veeler principale
 Landt.

(11.)

Landt-Regenten, om my hooger, en hooger te voorde-
ren, ende duyfent andere treffelicke conditien. Nu alles
onder voet, ô Mortaigne! hadt ick u noyt ghekent, ô on-
gheteugelde petulantie! hoe dwers, hoe bitter valt ghy
my nu: ach! hoe salt noch eyndigen. Of ick mede sulcke
Vrienden wist te vinden, ende te verwerven, die my van
alles, door hare goede intercessien, ende recommanda-
tien, van al dit purgeerden, geern wilde ick desgelijcx een
briefjen, ja een wettigh en besegelt Brief passeren, en druc-
ken daer op de wapenen mijns Barons-schap, dat ick nu,
noch nimmermeer, eenigh Misdadiger, eenigen Delin-
quant, eenich Raptour, ofte met raedt, ofte met daet zal
seconderen, helpen, vermommen, deguiferen, ende door
dit, ende dat middel, directe, ofte indirecte de Justitie
helpen ontleggen. Ach! Messieurs ick moet naer mijn
eensaemheyt, in mijne solitude, d'ongeduldigheyt victo-
riseert over my, ach! wat wilt het van my noch geworden,
ick worde schier dol, ick vrees dat ick vervallen zal, daer
toe den Knecht gekomen is. Ten waer geen wonder, een
eenigh, ende vrent Gesel, welcx fortuyn, ende eer, enckel
den nadraef sijns Heers is, dese sake, sijn gheringh intrest,
zoo hoogh opnemende, wat sal ick Edelmoedigh Cavail-
lier doen, diens gentilissen, en eer-plichten soo hoogh, en
ver reycken? Adieu Messieurs, Godt confortere u, en my,
die sulcx seer hoogh noodich heeft.

Den Graef.

Heer Baron ick sal my met u verrecken / ende laten de Liebe-
kens onder haer wat lief-kosen / sy hebben apparentelick wat al-
leen te seggen / en ick moet pers besou- ders met u discou- reren / nu
ick soo ver den drangh ontclept hebbe / hoop u pers te instrueren /

(12.)

dat d' Heeren gemoederen versachten sal / d'zinght / en p'zanght soo niet / laet mijn Heeren van Hollandt bedaren / haestich is quaet / gestoorde Heeren moetmen niet verhaesten / maer dooz sachtinnighepdt tot goedertierentheyt / en clementie induceren / en datse weder een soo doen gevoelen / dat het beter is het oogh van comiseratie / als in alles met volkomen rigœur de menschelike gheselde rechten te onderhouden / beter is 't aen de bermhertige / als de strenge zijde te hellen / laetse by haer al sachtjens bedencken of ghy of de uwe booz de faute / ofte daer naer niets hebben gedaen / ofte ten voordeel bygebzacht / of noch kunnen doen / het geene in weerde van belooninge / de straffe van de faute / soude konnen onderdrucken. Implozeert haer benigne Offitie / haer p'zangende tot gratie / genade / en perdon / kom Heer Baron / kom / ick heb u noch wat meer in 't heymelick te seggen.

Den Sor.

Gaet vry heenen en troost malkanderen ter dege. Datmen haer beyde den neus wrong daer quam noch melck uyt, dieshalven moetense soo rijckelick leer-gelt geven, en terwijlmen noch eyndelick niet en siet, wie dat bijt of werpt, wie weet of desen, of dien noch niet naer Mortaigne ghesonden wort. Maer ick hoope uwes halven altsamen, datter bermhertigheyt gepleeght sal worden, daer is alreede soo ver geprocedeert, en daer is niemant doot gebleven, daer en is geen bloer vergoten, en wie weet of in tegendeel geen twee-lingen, of drie-lingen voor den den dagh komen, jae den gantschen Spaer-pot van den KNOL-WAGEN. d'Een broeder helpt den anderen inder noot, maer de bermhertigheyt helpt veel meer, ick hoope dat den goeden Baron doch bermhertigheyt sal geschieden, en door de Souveraine pardon verwerven.

En nu ghy Heeren Graef, en Baron, sich totte eenigheyt,

en

(13.)

en follitude went , schudt eens , en doorsnuffelt d'ongestadigheydt deses werelts , en hoe die tot hooge weerdigheydt , ende Staet verheven zijn , ter aerden werden geworpen , leeft d'History van Mauritiij , en Chajano , en andere die u bekent zijn , daer sult gylieden tijdt-verdrijf , en troost in vinden : Claeght oock soo veel niet , ghylieden hebt Landt , zant , en eerlick inkomen om noch te konnen leven , maer siet eens aen den staet des goeden Lieutenant Geersdorp , hoe dat het met hem gestelt zy , schandelick ghedeporteert , en gevangen , en wat diergelicke zware proceduren meer zijn , en waerom ? Om dat door eene rastelicke botte onvoorsichtigheydt , Mortaigne , hem ont-danst is , en die door neerstigh naerlooopen noch weder gekregen soude zijn geweest , indien genoegsaem faittelick gewelt , daer toe niet en waer gekomen. 't Welck seer veel verschilt van die , dewelcke hem uyt Cuylenburgh , hebben helpen ontloopen , sonder dat ick weet wat dies meer gedaen is.

De Juffrouw.

Heer Mortaigne / nu Graef / en Baron geretireert zijn laet ick u mijne albastre bozst openen / continueren booz oogen te stellen / de groote benautheydt welcke mijn hert possedeert / kan het anders zijn / dan dat ick hondert duysent suchten / en wee-klagen doen. Siet hier oock dien goeden Lieutenant inde Ip / en so groot ongeluck overkomt.

Mortaigne.

Alderschoonste quelt u daer niet mede , 't is beter een goet vrient verlooren als den man selfs , hadt hy my naer ordre verskert , wat hoope wasser voor my , om oyt van uwe heldere Sonne-stralen begunsticht te worden , en my

B 3

te

(14.)

te verlustigen in uwe alderlieffelicxste omhelsingen, soude ick wel oyt meer de lazure oogen ghesien, en de corale wangen, en lippen gekuffet hebben? ach neen, de non apparentie was een millioen regens een, en of doch de doodt weynigh te estimeren zy, die doch noch rijt, noch stont en heeft, echter een schandige en publijcque doot, encourageerde my, tot de practijcque van die hondert duysent guldens weerdige cabriolle, dewelcke soo geestigh, en aerdigh geweest is, datse de gantsche werelt vermaeck en aengenaemheyte heeft veroorsaect. Mijn alderuytmuytenste recke beckjen sout ghy nu melancoliseren, is desen dit, en dat overgekomen, patientie, in sulcke waten, vangt men sulcke vissen. sy moesten weten watse te doen hadden, 't is my van herten leedt, en wenschte datse binnen Staden waren, ick maecte se tot Regiments bediende. Mijnen goeden knecht mijnen goetwilligen Dienaer beklaggh ick aldermeest, dat hy soo schandelick galgt is: nu ick verstaen dat hy wel in Christo gestorven is, en die heeft hem hier boven eene betere wooninghe toegeschied. Siet ghy daer door wel hoe 't met my gemeynt was, men soude my misschien met geen betere conditie naer Mort aigne hebben afgeveerdicht. Ick hoorde wel in mijne ooren ruyten, dat een vande eerste Gecommitteerde Raden, sprack dat hy vier paerden hadde, ja docht ick als den droes sterft, hy is noch niet sieck. Ick hebbe maer eenen hals, aldersoetste, en dien eens quijt, waer soude ick eenen anderen halen; Ick hebbe mijne Vrienden, en Cameraden wel lief, maer dien hals estimere ick duysentmael meer, laet den Graef, den Baron, den Lieutenant, den Voerman, den Knecht, en dese aende galgh, d'ander

aende

(15.)

aende pacl geceffelt, de derde gedeporceert, 't Rappier voor de voeten ghebroocken, gebannen, geexileert, verdreven, en verjaecht worden, en Cuylenburgh noyt vluchtelinck bergen, dat comt by mijnen hals in geene confideratie. Wel soetste Princeffe, hoe sout ghy connen leven, hoe souden wy naermaels noch duysent foetigheden plegen? Wel, wel, ghy hebt immers geen reden om treuren, uwen Alderfidelsten is gefalveert, uwen alderoetmoedighsten, singht nu binnen Staden het *gaudeamus* over sijn geluckige eschappade, sout ghy langer kermen? neen stelt alle tranen ter sijden, en laet ons op ons verder Huwelick, en Bruyloft dencken.

De Sor.

Hoozt dit eens aen / lustert hoe desen Amoureux angaet / het schijnt haest dat hy den tydt niet heeft om synen neus te snuypen / doch Monsieur vaut bien Madame, mais il aura beau Miauler, hy sal niet hebben / hy heeft dooz den katten sprongh / alreede gheluck genoegh gehad / immers doch ick ben geen Propheet / de nature van Juffertjens / is als de mate van Saint Denis / veel grooter als die van Parijs. Ick beken bloot hert / minde noyt schoone Vrouw / ick puzst hem / dat hy aen hout / aenhouwwers verwerden / d'ene min / brenghet d'ander in. Liefde teelt weer liefde / daer en is oock niets groots / sonder groote moepelijghedat te verwerden / heeft den Cavallier wat gebaers / anerst / en perikels uptgestaen / nu mach hy dencken / ende hoopen / dat naer quade daghen goede volghen. Och och! maer mynsken wacht u staertjen. 't Komt al dat ten lesten komt. Ondertusschen lustich besprengt u Maeghdeken van Orleans met Hofs wywater / greffe al goede woorzen / haer hartjen klopt / wel voel doch / hoe dat het doch klopt / ick kant niet zeggen.

Mor-

(16.)

Mortaigne.

My dunct dat ick alreede middachmael gehouden hebbe, hier van daen Nar, u Doctoorſchap, in alle te veel ſtoutigheyt, en behaeght my niet, wech, wech, ick moet mijns ziels gedeelte conforteren.

De Joffrouw.

Dat is my wel van nooden/want de pzickelingen van al deſes ongebals/ mijne teerdere bozſt dooz boozden / mijn Ingewanden ſijn oberſtolpt van melancolije / ick en kan geene vzeucht ſcheypen/ of ick hier/ of ick daer plaiſiere/ of ick my in Karos ſoecke te verluſtighen / ten heeft geen badt / de vzeof hepdt is al in 't bloet ghekomen / jae ende abbanceert / om mijn hert de doodt-neept te gheben.

Mortaigne.

Het bedroeft my inden hooghſten graet, en u droefheyt perturbeert mijne genereuſheyt meer, als al 't gene, 't welck ick om uwen 't wil hebbe gheleden, en tot noch moet uytſtaen, jae de bangigheden des doots, en treſten my ſoo niet als deſe uwe clachten, en zwaermoedigen, en bedroefden geest, hoe heb ick in u vervoer uyten Haegh wel gezweet, hoe bange heeft my eenige dagen Cuylenburgh gevallen, hoe dickwils heb ick van vrees en anxſt moeten omsien, in mijnen Poſt-draef naer Bremen, en mijne gevanckeniffe aldaer, overleveringe, 't aenſchouwen van Hollanſche Soldaten, en Deurwaerders, en doen ick ontspronck, met hoe veel anxſt, en ſorge moeſt ick my in een borreput, daer in dit, ginder in dat verſchuylen, ve cleeden, dan was ick een Juffrouw, ach, alderschoonſte, dan was ick een Pharheer, dan een Schoenlappers geſel, en ick en weet watter niet en is gepaſſeert door de duyſent

(17.)

sent becommernissen, en nu alles door gekomen, soo schijnt dat uwe tranen, en droevige klachten, haer prepareren, omme my totter doot toe te travaillieren. Ey onvergelyckelicke Goddin! stelt alles ter sijden, affecteert u constantelick, om droefheyte te verbannen tot het divertissement, en op het gepasseerde niet te gedencken, is het beste expedient. De oude wijze om 't quade deses tijts niet te gevoelen, en dachten aen geen quaet, stelden alles buyten haerlieder contemplatie, soo dede SOCRATES, en FLAVIUS gecondemneert selfs om te sterven door Nero. Dieshalven moet ghy om ongeluckighe toevallen af te wijzen, uwe sinnen, en ghedachten daer van af wenden, ende deselvige, tot andere inlaten, en alleen vast daer aen hechten.

De Joffrouw.

't Is my niet mogelick / en hoe kan een teerdere creature soo volhertigh zijn / mijn Heer / in sulcke affaires / in soodanige Tragedische Historie / meynt ghy / die vol van buyts / en gelijk als van ongevoel is / dat het met my soo zy. Een / die Galge is te geduyzigh in mijn oogen / waer aen uwen ghetrouwen dienst-knecht / in plaets van een eerlijck buytlofts-gift / soo ongeluckigh is aengekomen / ghy wilt dat ick sulcx verkroppe / en andere / dat niemant daer van reppe noch kicke / meynt ghy dat benauwde herten / vol gepropt van dese voozballen / zwijgen kunnen. Weet ghy niet / datse of spreucken / of bersten moeten / wie salmen sijn herten wee-klagen doen / als die / dewelckmen sijn weertste vrient estimeert. De wonde is immers soo vers / en noch woztse groo-ter / en daer is noch gheen salbe aen gestreecken / om tot genesinge gebacht / en gecureert te worden. Den armen Doerman leydt my oock seer dwaers over 't hert / en ziet uwen Speelgenoot onsen Baron wat sijn donnis zy / infaam / en tot eene civile doot / tot 't ban:

(18.)

't Bannissement veroorzaekt / en dien meer als ongelukkighen
 Geers dozp ach! wee my ellenbige / wat geluck / wat zegen kan
 my opt den Hemel gunnen? Ick voele myn gewisse / en hooze
 der Dzienden / en die noch inden Dol-hof zijn / hare maledictien
 ober my upspreecken. Ach! hadde ick de konst van Wenschen;
 of de couragie van Lucretia, ick dede my selfs / dat ick ooздеe
 rechtveerdighck gemeriteert hebben.

Den Sor.

Ey lieve hoort dese Juffrouw, zy klaeght offe her
 meende, en zy heeft niet eens noot voor haer lijf, wel
 immers en sal sy aen geen houte galge gehangen, noch
 inden beugel gegeesselt, noch haer Ritmeesters ampt af-
 genomen, noch haer Rappier, of ponjaert, ofte rondas
 voor de knien gebroken worden, het quaetste datter op
 loopt is, dat Jr. Diderick soo licht niet meer het proces
 sur l' Etiquette en sal oordeelen, en sulcx doet het feminin,
 meerendeels de meeste pijn.

Mortaigne.

Dominatrice mijns ziels / ick bidde acht doch desen Par niet /
 ick weet niet hoe dat hy hier komt / en ons in onse bekommerlic-
 ke / en dzoede visite / dus moepelick is. U klachten / en lammen-
 teren aengaende / dat kan immers d' aldersoetste het minste niet
 helpen; ach! waer klagen een middel / mijne Dzienden souden
 van 't obergekomen ongeval / syn verlost gheworden / ick soude
 haer een rechte Dient geweest zijn / ende ghetoont dat ick / daer
 dooz / haer in noot / en doodr hadt ghetrouw geweest / en ick ver-
 sekere u dat ick daer in Jason van Theffalonia soude hebben ober-
 troffen. Ja de trontwe liefde / die den Bupsman van Catwijck /
 dooz syn Zoeder geschiede / hem / en syn Bootsgesellen / van een
 sekere doodr verlossende. Geloof my in 't u beliese / alderexcellent-
 ste Catharina / Damon, noch Pyebias, in hare ghetrouwte liefde
 d' een

(19.)

d'een d'ander betwefen / ten tijde Dionifii, en fouden my hebben be-
 fchaemt / in dien de wetten een vooz al / hadden aengenomen/
 maer fiet dese mijne liefde kon haer niet ter hulpe komen / al had-
 de ik my ingestelt / mijn doodt ende verderf was seker / en sy en
 andere als complices / als Participanten aen dit / aen dat / die sy
 niet te min strafbaer / en wat soude ick dan gewonnen hebben ?
 immers niet / en soude ick so onbesuyft / utwe glinsterende oogen
 missen ? O neen Princes mijns levens / de levende contemplatie
 utwes levende beelt / is my dupsent millioenen / en meer als alle
 gout / en silberen Mijnen der gantsche Indien weerdigh : waert
 ghy dooz een ongeval / tot de doodt gekomen / soo mocht ick my
 tot deselvige / depescheren / jae alwaert / om te eerder tot u te ko-
 men / met een spzongh te doen dooz een vuyz / en blammende poel /
 gelijk als d'oude Romeyn Marcus Curtius eertijts dede. Dooz waer
 ghy zijt een al te verstandige Minerva, om u soo confuselijcken
 aen te stellen / waerom bekommert ghy u dus soo extraordinair-
 lick ? wy twee sijn nu immers een. Wy sijn schziftelick d'een
 d'ander verbonden / immers hebt ghy my vooz u wan aengeno-
 men / dit is stercker dan den Sozdiaenschen knoop / die niet te bze-
 ken is / als dooz Godt / en als dooz 't zweert / niet van Alexander /
 maer van Justicia, als mijnen hals / vooz dien knoop / den slach
 hadde moeten pareren / en nu is hy noch gebonden / en vast ghe-
 knoopt / soo langhe het den Al-bestierder belieft. Treurighepdt
 en moetmen niet te seer ter herten trecken / want te veel is onge-
 sondt. Immer en wilt ghy niet Octavia, Augustus Suster
 naervolgen / die ober de doodt Marcellus, soo gzoote misbaer / ende
 rouwe aenrechtede / datse alle vertroostinghe verwierp / alle ghe-
 selschap vermijde / en alle Dzienden raet / en aensprack af wees /
 om 't leven in eensaemheyt / met schzepen dooz te bzingen. Wilt
 ghy d' mozen-ster / mijn aldersoetste Helena u selfs aenleypden tot
 desperatie / wilt ghy so eene passie indzincken / dewelcke niemant
 epgender en is / als de klepne kinderen / die in 't vuyz smijten
 't gene sy in de handt oberich hebben / wanneermen haer pets van
 hun speel-goet / t'ongeval defrustreert.

(20.)

De Juffrouw.

Mijn Heer, de gedachten zijn t'opercus, t'gepasseerde is te considerabel, den camp-strijdt, is als den Seyssem des grimmigen doots, die mijne ingewanden schijnt af te maeyen. Kan ick my anders speculeren, als van't hangen, geesselen, deporteren, bannen, en wat dies meer is, selfs van t'Cuylenburghsche gepasseerde, en bevreesde oneenigheden, tusschen Gelderlant, en Hollant, soo goet als de principale oorfaecke te zijn? En dit wijdt ick dien Franschen Brief dien ick u mijn Heer tot antwoorde toefont, waer by ick my gantschelick uwe conduite onderwierp, en mijn persoon overgaf, en dus u genereusheydt moedighde, en verghde, tot d'entreprise van my te enleveren. En dit ist oock in effect, want wat Cavalier isser ter werelt, ofte het moeste den kleynhertighsten onder alle menschen wesen, die soo ingenercus soude geweest zijn, met my niet voorts te gaen, wanneer sulck een Brief toegefont was. Soude wel oyt een Edelman, by Edelluyden, by Dames, en Jonckvrouwen, oyt hebben durven verschijnen, die door lascité, naer soo een brief, de sake hadde onderlaten, ick beelde my in, dat hy van schaemte hadt moeten smelten, als dese daer mede geguychelt, d'ander hem foodanige flauwhertigheydt, voor den neus geleydt, en hadt te riecken gegeven. Soo dat ick oprechtelick bekenne van alles den oorspronck te zijn, want hadde ick my ingehouden, den Brief niet geadresseert, ontwijffelick, noyt en soude u Adelick gemoedt, aen een jongeteerdere Maeght, die disgratie gedaen hebben. Ten anderen soo hadde ick my gewacht, van savonts soo laet,

op

(21.)

op voorgaende voorwete van uwe entreprise, en yemant
vremts, onbekent, aende straet deur te komen spreucken.
En immers hoe langhe sat ick alleen by de Vaert van
Vyanen om overgescheypt te worden. terwijl mijn Heer
Mortaigne, met dese, en die, sprack, hadde ick maer wil-
len het minste laten blijcken, ofte aende Schippers, en
andere eenigh gewagh maecten, van mijnen onwille, en
pretense fortce, ick hadde noyt verder gebracht, maer ick
hadde stracx ontset gheworden. Summa ick eygene my
het meeste part, en deel toe, van dese Tragedie, en dat ick
ontwiffelick, een zwaer oordeel, over mijne lichtveer-
dige wispeltuyrigheydt naermaels sal hebben te verwach-
ten. Ach wee my ellendige, hoe soude ick konnen getroost,
en gheconforteert worden, wanneer Conscientia, met
haer duysent getuygen, my dus den strijdt biedt. Een
schuldigh gemoet, is immers het wit, en de Doelpinne
van alle schrick, en verbaestheydt.

Ach hadde ick van u wegh gevlucht, als Daphne voor
Phebus vluchtete, en niet langer konnende, mede in een
Laurier hadt verandert geworden, soo estimeerde die suy-
vere Nymphje hare reputatie, en verachtete in on-eer, den
Soone van Jupiter selfs. Ofte dat ick als Iö in een Koe
waer getransformeert, met de maeght Syringue in een
Riet-stronck, of andersints als Calisso, in eenen grouwsa-
men Beer, ofte in eene swarte Kraey, steen, boom, ofte
foodanigh alst de Goden beliest hadden. Wel geluckigh
hadt ick gheweest, ende dese Tragedische Historie, en
soude ick voor mijn oogen, veel min in mijne gewisse
hebben.

C 3

Den

(22.)

Den Sor.

Daer 't een mensch wec doet / daer heeft hy de hant . Doch ghy
sijt geliebekens twee een / en ziet nu / mijn / en dijn / brynght al dit
fenijn.

Mortaigne.

Wel aldersoefte, en can u mijn hertgrondige aensprake
niet versetten, isser niets op u te winnen? Wel beweeght
zijt ghy geweest, tot het schrijven uwes stracx genoem-
den brief, die couragie hebt ghy gehad, om tot het en-
levement te resolveren, kont ghy niet resolveren u te la-
ten troosten. Al die dingen die gy so dickwils beklaccht,
seggt, en herseggt, sijn gedaen. Alle dingen, sijn de voorsienig-
heys Gods onderworpen, en hoe wonderbaerlick, de
minste kost het den besten hals, de meeste eschappeert
het; wie sal d'oordeelen, en de bestieringe Godes tegens
streven. Ey liefste laet u consoleren, troost u, en schickt u
tot ghedult, want daer en gheschiet niet, sonder Gods
voorsienigheydt. Wie weet of Godt my niet gespaert en
heeft, op dat doch ons trouw belofte, door een wettelick
houwelick geconsumeert worde. Dorste ick daer van wat
spreecken, ick soude wat verders seggen, maer 't mocht
gehoort, en verstaen worden, en dan soude sommige ge-
moederen dies noch maer te meer irriteren. Tot consoort
van u ziele sal een vrage alleen doen, of het een absolut
rap is, daer houwelicx belofte, te voorens precedere?
bedenct dit by u selven, en 't verder ghevolgh van mijne
domestike Dienaers, en by gevolgh Dienaers, van die my
door schrift, voor man hadde aengenomen.

De Sot.

Ja / ja / streelt / ende troost al aen / datmen niet besuert / dat be-
soetmen

(23.)

soetmen niet. Ick hoor nu hebt ghy malkanderen toegelijst, nar
ruct treckt meer als seven peerden. Wel dit moet nocht en hou
welick worden. Ondertusschen rade ick u niet veel te spreken.
Men seyt wel veel, daer den Heer geen tijt af heeft, maer nu is
zwijgen best, gedachten sijn tol, vry, hoedt u booz' t klappen.

Mortaigne.

Den Uyl is niet wijs genoeg, een hont sijn biecht te
hooren, en siet overal steeckt hy sijnen neus in. Voort
geck ofte ick drijve u hier van daen. Nu Liefste, confoort
van mijn leven hebt gedult, en blijft getrouw, hebbe ick
alreede duysent anxsten, en dooden u wes halven uyrge
staen, constant sal ick sterven, tot hondert duysent dier
gelijke, hier resteert maer couragie, en patientie, weet
dat alles sijnen tijdt heeft, heeft eenen Raeporst in een
soo een schrickelick rapt, met complices voor desen
perdon verworven, ick hoope door intercessie van mijnen
Koninck, en andere Grooten, d'Heeren herten te vermor
wen, en immers het sehijnt, door al het ghepasseerde
wonders, dat het Godt soo sal gelieven, wilt het van dien
kant niet, wel alle crimina hebben hare tijdt van praes
scriptie, laet ick eenen Tocht of regens de Turcken doen,
of herwaerts of derwaerts, daer mede is dien tijdt half
gepasseert, ofte andersints Staden is plaissant, en desge
lijcx het Koninckl. Sweedtsche Hof. Sijn de stroomen
u wes verdriets niet te dammen met troostelicke woor
den, met minnelicke Sendtbrieven, komt daer uwe resi
dentie nemen, en ick sal u ontmoeten, en omhelsen met
een vriendelicken kus. En te eyndelijck ick conjurere u
gelieft te gelooven, dat ick uwen Pyramus ben, en my de
doodt steeck sal geven, indien de Sonne glans u wes soe
tigheyt

(24.)

tigheys, door al te veel droefheydt, kome te eclipseren. Sijt, en blijft my nu een ware Thifbe, leert wat getrouwe liefde is, aen't exempel van die Vrouw, dewelcke haren man, sieck, en vereromt sijnde, haest door gantsch Duytslant, op haren rugh te voet droegh, om herwaerts en derwaerts middel tot genesinge te vinden, en hoe veel gevacs, en perikels sy moeste uytstaen, door Bosch, Bergh en dal, soo te trocken, gheduyrigh met den uytgeteeden man op haren rugh geladen.

De Joffrouw.

Mijn Heer of 't hert misschien wel goet is / siet mijn Heeren van de Justitie hebben my gepreadveteert / nu noch nimmermeer naer u te geduicken / ofte datse tegens my / en mine goederen / volgens de Zeeuwtsche costumpen sullen procederen / siet ick en mach / nochen kan dus / my niet verders t' uwaerts beweghen.

Mortaigne.

Ick sal eens ten advijse gaen, en beraden, hoe ick U E. dien aengaende sal instrueren. Nu ick moet mijn affcheyt nemen, want alle oogen wachten op, blijft volstandich, het heeft te veel gekost, het werck staet te precieus, te dierbaer, om nu soo te laten flippen. Duyfent mammelockkens, hondert duyfent corale lipstreeltjens, sullen den wensch mijns affschayts zijn, en is het zoo, draeght goede forge voor de Hanskens, ofte Catharijntjens in de Kelder, ick hope datse al beginnen te quinceleren, en datse geen smerte, ende mede part van uwe droefheydt sullen hebben.

E N D E